

sam feküdt rajtam, hanem a' — párnázsák, melyet épen akkor törekvék rólam fölemelni a' jámbor's óriási hógömbökhöz hasonló lelkész. Egyenlő szerencse, de még inkább szerencsétlenség, hamar közel szokta az embereket egymáshoz hozni, így történt most is, néhány pillanat múlva már kocsimban mellettem ült a' lelkész 's minden ellenvetésem' dacára egyenesen házához hajtatott, előre tudtomra adván, hogy reggelig onnan szabadulásom nem leend. — Mondhatom barátom, szívesen köszönöm erőszakoskodását 's örömmel fölfordulnék még egyszer, ha valaha ismét oly vidám napot tölthetnék körében. A' falu' férfi-világa összegyűlt lakában, 's kellemesen mulatánk, az országgyűlésről, állóhidról, játékszinről, állandó hitelről 's több illyféle ritkaságról beszélgetve, vitatásinkat ezen kérdésem fejezébe: „Mit tartanak Kegyetek a' Jelenkor' mostani új formájáról?“ — „Azt, — felele tüzesen a' derék lelkész, — hogy minden, mi nagy házánkfija' elméből ered, jó, szép 's hasznos, éljen sokáig a' nemes Gróf!“ — Lelkesülten ragadánk mindnyájan poharat, 's a' hajdani német lovagok' példáját követve, egész körömpróbáig kiűritők tartalmát, 's egymásnak csöndes nyugalmat kívánva elválánk; minthogy más nap korán utnak valék indulandó, ez okból kénytelen vagyok jelen soraimat is kurtítani, nehogy reggel az elindulás' óráját elalugyam. Éljen boldogul! —

(Folytatjuk.)

G Y Ó G Y C S E P P E K.

„Ugyan mit méltóztatik gondolni, lehetnek-e oly nevetséges emberek, kiknek semmi bajok 's még is azt hiszik, hogy betegek, — mert én hinni teljességgel nem akarom.“ — kérdé a' R — ki fűdő' egyik vendége B. urtól, kit az egész fűdői társaság tisztelt 's kinek szava, mint többnyire minden köz-kedveltségűnek, csaknem szentirásnak tartaték. Mire ez: „Nemcsak lehetnek, de vannak is, 's ezek az úgynevezett képzelgős vagy lelki betegek: 's ha Uraságod illyent ismerni kíván, csak arra figyeljen, ki emlegeti mindig az aranyeret, kinek van szája teli untató panasszal, — meg ki visel legnagyobb hőségben oly téli kaputot, melynek hátulso része derékban a' zsebekben lévő sok labdacso katulya és gyógyszer-üveg' terhe miatt, szakadó félben van.“ Nagyot nevetett erre a' kérdező, meg nem foghatván, hogy illy számandó emberek is létezzenek. Azonban hátra nyul, zsebéből dohányzsacsokját kiveendő — 's a' jelen voltak' hangos kacajára — azzal együtt kirántá a' pilulás katulyákat 's gyógyszeres üvegeket is, csak ennyit mondhatván hevenyében: „azok a' pajkos

kis kölönczök, mikor észre nem veszem, mindent zsebembe dugnak.“ Hirtelen elhagyá most a' hársfák alatti szokott beszélgető helyet 's néhány nap múlva ugyan ott zsebek nélküli nyári kabátban jelenék-meg. —

„Előttem szinte különös, hogy némellyek még a' kártyajátékot is betegségnek tartják“ — mond egy másik, szinte B. urnak. „Ha, nem mulatsági időtöltésből, hanem nyereségvágyból üzetik, akkor igen is betegség, még pedig a' szenvedélyi betegségek közt a' legveszedelmesb; mert gyakran megesik, hogy ennek dühe, — kivált a' gyöngébb lelkűeket — még emberi méltóságuktól is megfosztja, midőn indulatikon uralkodni nem tudván, csak ennek 's nem az okosságnak engednek. Rosszabb ez a' fenénél, mert az csak egyet, kibe belé esett, ez pedig egy által egész házat minden családstul tönkre juttat“ — felele B. ur. Fejét vakará erre a' kérdező, ki mind maga, mind övéivel nyugalma már meglehetősen eljátszogató, 's érzékeny megbánás' hathatós sugallására, fogadást tőn, hogy soha többé nem játszik, inkább azon pénzt, mit eddig kártyára vesztegetett, könyvekre, még pedig magyar új könyvekre lesz adandó! Úgy cselekvék, 's azoktól meg is gyógyult, meg is ujult.

Lukács Pál.

TÖRTÉNETI TÖREDEKEK A' HAZÁNKBAN URALKODOTT DÖGHALÁLRÓL.

Hogy a' hajdan' tiszta képét saját valójában előnkbe teremthessük soknemű változattal, szükség mindenre ügyelnünk, mi alakítására némi befolyással lehete. 'S ez mulhatlan tiszte kivált a' történetírónak; de milly nehéz, tökélyében felfoghatni azt. Csak egy nyavalya mint változtathatja meg, mint dulhatja-fel legszebb terveinket, bizonyítja az 1831ki év, országgyűlésünk' akkoron kimaradtával. És mit tehete hajdan a' pestis, midőn ismeretlennek valának még meggátolhatási újabb sikeres intézkedések! Mit teve tönkre, mint tartóztatá-fel az emberiséget előre-haladtában, ezt tudnunk milly üdves lenne, 's volt-e kéz, melly följegyezze számunkra dúló lépteit? Itt ott gyéren akadunk csak vésszes nyomaira 's mit így gyűjtheték, közlöm azt hasongyűjtésre serkentésül honfitársimmal. Első berohantát a' pestisnek édes hazánkba, adatok' hiánya miatt, bizton nem határozhatjuk meg; de ha Procopius, Howel, és Evagriusnak hitelt adhatni, úgy Kr. sz. u. az 560ik év volt az első, midőn Magyarországon pestis uralkodott. Azon pestis, melly 543ban Konstantinápolyban dühöngött, nemcsak egy világrészt futott-be, nem csak egy évszakban zajongta, de megdönté az egész világot. Azt mondják, hogy

50 évig szakadatlanul tartott. 'S illy pestisnek, melly egy országot sem kimélt-meg, Magyarországba is — ha kivált meggondoljuk még Konstantinápoly' közellétét — be kellett rontania. Felsőzádi pusztítása után megkimélte hazánkat egészen 1349ig, a' midőn Europa' szinte minden részében kegyetlenkedve, nálunk még borzasztó földrengéssel is páruult, elannyira, hogy 26 részint város, részint helység összeomlott 's számtalan lakos a' megnyílt föld által nyeleték-el. Hibás e' szerint mind Engel', mind Csaplovics' állítása, kik 1441dik évre teszik az első pestist Magyarországon. A' most említett esztendőben behozták azt a' törökök, midőn Izsák, Szemendria' helytartója, Belgrád' környékét pusztítá 's azóta gyakrabban akadhatni nyomaira. 1453ban Lőcsén 's a' szomszéd helyeken Ur' napjától Pál' napjáig 3300 ember lett martalékvá. — 1454ben a' Barczaságon leljük 's két évvel azután, 1456ban, aug. 11kén sirba viszi Hunnia' köz gyászára, Stambul' köz örömére hazánk' rendületlen védjét, történetírásunk' talán legszeretetremlőbb karakterét — Hunyady Jánost. — 1480 's 1490ben ismét a' Barczaságon mutatá nagy hatalmát; 5 év mulva pedig nemcsak itt újra, hanem hazánk' nagy részében is, úgy hogy Hd. Ulászló jul. és aug. hónapokban majd Tatán, majd Csepel szigetében, majd másutt kénytelenítették idejét vadászattal töltetni. A' haza' déli vidékeinek lakosai felső vármegyéinkbe futamlának 's nagyobb szerencsétlenségre magukkal oda is elvívék a' ragadványt. Corvin János bajmóczi fürdőbe vonta magát. Septemberben Visegrádon tartózkodék a' király 's mivel tágitani látszott a' nyavalya, 30ra országgyűlést hirdetve, felső Magyarországon azonban mindig szélesbre terjedése, octoberben Szegedre 's Csanádra üzé őt, nov. 's decemberben pedig Bácsba. A' 15dik században 1495ben duhönge a' Barczaságon utolszor; a' 16ik' elejen nevezetesen 1608, 9; és 10ben Törökországgal határos földinket zaklata 's a' haza' belsejébe is kelle jutnia, mert jun. 20kára 1510. Esztergamba hirdetett országgyűlésünk ismét elmaradt; 1511ben pedig jan. 29kén Ulászló elhagyván miatta az országot, Boroszlóba futott. — 1527ben talán előbb oszlik-el diaetánk, mint különben engedtek volna viszonyink, azon hir' szárnyaltára, hogy Budán kiűtött a' pestis. Azonban nem leltem meg nyomot, melly e' hirt igazolná. — 1530ban ismét a' Barczaság sinylik benne; 6 év mulva egész Erdély; 1545ben egész Szepesség, úgy hogy Késmárkon pünköstitől sz. Mihályig 1400, Lőcsén 800, Neudorfban 600nál több embert ölt-el 's Durlsdorfot kiveve, egy helység sem maradt tőle menten.

— 1553ban Csetnek és Barczaság (csak Brassóban 4000 ember halt-meg); 1554ben ismét Erdély, Lőcse, melly általa 200 lakost vesztett; 1555ben Késmárk; 1556ban Barczaság szenvedett; 1562ben Nádasdy Tamás lett áldozatjává; 1563ban Kassa; 1570ben Jolsva; 1571ben több hely a' hazában; 1572ben Barczaság; 1575- és 76ban Jolsva; 1577ben felső Magyarország; 1584- és 85ben kivált Erdély annyira sinylék, hogy, Mailáth' állítása szerint, az egész testvérhazában egy helységet sem kimélt-meg, 's leginkább gyermekeket 's ifjakat öldöklött; 1595ben Csetneken látjuk, Szlana pedig Gömörben 70 halottját siratá. — 1599ben nem elég, hogy Ibrahim nagy vezér édes hazánkban az Ipoly, Garan, Vág, Maros és Körös közti vidéket dulja 's 13,000 magyart visz-el foglyul; de e' csapást követte még a' pestis is, melly lekapott a' 17dik századba is 's 1600ban' a' sárosi Szebenben 3 hónap alatt 300 ember, Szepesben pedig (hol még éhség is csatlakozott hozzá) majd minden lelkész, Késmárknak 1500 lakosa mult-ki e' világból. Lőcse és Bártfa (Erhardi Miklós prof. itt lett áldozatjává) is érezte sulyos csapását. Ezekről 1599 és 1600 évekre Jantschi János, neudorfi lelkész, a' következő distichont készíté:

„Ante ignis iam trax pestis, Lentschovia teque
Bartpha ferit, gravis est heu furor iste dei.

Enecat heu plures defectus panis in orbe
Hinc plebs furfaribus viscera implet edax.“ —
(Folytatása következik.)

ALAPMONDÁSOK.

A' rossz maximák rosszabbak, mint a' rossz cselekvények. A' szabálytalan szenvedélyek rossz cselekvényekre izgatnak: de a' rossz maximák magát az okosságot vesztegetik-meg 's reményt sem hagynak jóhoz juthatásra.

Az önszeretet hasznos de egyszersmind veszélyes műszer, gyakran megsérti a' kezet, melly vele él, 's ritkán tesz jót rossz nélkül.

Az okosság megmutatja nekünk a' czélt: a' szenvedélyek attól eltávolítnak.

A' béketérés keserű: de édes annak gyümölcse.

Midőn a' szív megnyílik a' szenvedélyeknek, akkor az élet' unálmának is kitárul.

Legnagyobb élvezet — a' megelégedésben áll.

Az érzékeny szívek nem szeretik a' zajos gyönyöröket, hiú 's terméketlen boldogságát az embereknek, kik semmit nem éreznek 's kik azt hiszik, hogy az életet megbódítani, teszi azt élvezni.

Soltész János.

REJTETTSZÓ.

Fondorlót gyűlöle az egész; olyan vala végsőm:
Ez Salamon' vesztét okozá — 's hont vérbe keverte.

A' 12dik szamu rejtettség: Szóke.